

*Handläggare:
Göran Rådö*

Yttrande över Socialstyrelsens skrivelse Lex Maria - Nytt system i patientsäkerhetens intresse

Ärendet

Socialstyrelsen har i en skrivelse till socialdepartementet överlämnat en promemoria med förslag till ändringar i regelverket kring avvikelshantering och Lex Maria-anmälningar. I detta ärende redovisas förslag till remissyttrande. Under ärendets beredning har synpunkter inhämtats från chefsläkarna vid akutsjukhusen och Stockholms läns sjukvårdsområde.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsutskottet beslutar

att föreslå landstingsstyrelsen yttra sig enligt förvaltningens synpunkter i detta tjänsteutlåtande samt

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens synpunkter

Socialstyrelsen framhåller att förslagen i promemorian är en del i ett större förändringsarbete kring regleringen av patientsäkerhetsfrågorna med förbättrad avvikelserapportering, händelseanalys och ändrade rutiner och förhållningssätt.

Förvaltningen delar uppfattningen att det är angeläget att med olika åtgärder stärka patientsäkerheten. Den som söker vård ska inte behöva drabbas av, eller riskera att drabbas av, oförutsedd och undvikbar skada till följd av de vårdåtgärder, som tillståndet kräver. Inom landstinget pågår ett långsiktigt patientsäkerhetsarbete. Ett handlingsprogram för detta arbete kommer inom kort att antas av landstinget. Bland de områden som inledningsvis kommer att uppmärksammas är vårdhygien, läkemedelshantering, informationsöverföring och kommunikation. En särskild samordnings- och ledningsfunktion för patientsäkerhetsarbetet kommer att tillskapas centralt inom landstinget.

Som framhållits från chefsläkarna inom landstinget har insikten om vikten av ett aktivt patientsäkerhetsarbete ökat kraftigt inom vården under de senaste åren. Det finns ett starkt stöd för tanken att betona systemtänkandet

och det förebyggande arbetet framför att fokusera på den enskilde yrkesutövaren och bestraffningar. Allmänt anses det väsentligt att avvikelserapportering sker snarast efter den negativa händelsen. Från chefsläkarhåll har också anförts att om det anses nödvändigt att koppla sena rapporter till en sanktion så kan andra sanktioner än en anmälan av individen till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) vara lämpligare. Förslaget att vårdgivaren skall skicka årlig statistik till Socialstyrelsen kan befaras leda till omfattande administration. Den kan bli tämligen kraftlös som medel för att stimulera till ett lokalt säkerhetsarbete där problemen måste åtgärdas. Statistiken kan också leda till en debatt om antalet avvikelser hos olika vårdgivare och i värsta fall minska benägenheten att rapportera avvikelser. Erfarenheter från Rigshospitalet i Köpenhamn visar framhåller en chefsläkare att standardiserade, evidensbaserade vårdprocesser med tillhörande relevanta checklistor som används i daglig verksamhet är centrala för ett bra kvalitets- och säkerhetsarbete och viktigare än de centrala uppföljningar som amten gör. Det är önskvärt med gemensamma kategorier för klassifikation av avvikelser och ett gemensamt arbete för att utarbeta sådana behövs oavsett om Socialstyrelsen skall sammanställa statistik eller inte. Andra områden som chefsläkarna tagit upp och som förvaltningen också anser behöver förtydligas är om när en avvikelse blir offentlig och vem som äger informationen till dess den blivit offentlig. Det förekommer också glidningar mellan begreppen skada och allvarlig skada i promemorian.

Förvaltningen anser att det kan finnas skäl till förändringar i det nu gällande systemet för anmälningar enligt Lex Maria och i Socialstyrelsens skyldighet att hos HSAN yrka på disciplinpåföljd. Förslagen i promemorian har dock sådana brister att de inte bör läggas till grund för lagändringar. Det är t ex svårt att förstå att tillsynsmyndigheten inte ska ha skyldighet att göra en anmälan till HSAN i ett ärende som om anmälan i stället görs av patienten leder till disciplinpåföljd. Den ökning av antalet anmälningar till Socialstyrelsen som förslaget leder till kommer att medföra ökade administrativa kostnader för sjukvårdshuvudmännen och det är oklart vilka vinster för patientsäkerheten som skulle uppkomma.

Förvaltningen förordar i stället att regeringen tillsätter en särskild utredning med uppdrag att se över hela anmälnings- och påföljdssystemet inom hälso- och sjukvården. Utgångspunkten bör vara att stärka patientens ställning och säkerhet, bidra till att utveckla säkerhetstänkandet inom hälso- och sjukvården samt skapa en god rättssäkerhet och enhetlig bedömning i de ärenden där påföljder är motiverade gentemot den legitimerade yrkesutövaren.